

זהירות, מחלות !!! תמונת מצב

ד"ר גבי קניגסוולד "קורא לרפתנים לחסן כמה שיותר מהר"

ד"ר גבי קניגסוולד

תקופה סוערת במיוחד בתחום המחלות בעדרי הבקר והצאן בארץ. יהיה מי שיאמר כי כבר מזמן לא זכורה תקופה שבה מתמודדים מגדלים עם, 3 מחלות בו זמנית, בכל רחבי הארץ. הסכנה ממחלת הכלבת, נכון לעכשיו בעיקר בצפון, פה וטלפיים במרכז ובאזור הר חברון והברוצלוזיס בדרום. מערכת העיתון פנתה לד"ר גבי קניגסוולד, רופא ראשי בחקלאית הפורס בפנינו את הסכנות, הטיפולים והמצב העדכני, פונה למגדלים מבקש "חסנו את העדרים ומהר ככול האפשר" בעיות בריאות בוערות במשקי הבקר והצאן בארץ •

החודשים האחרונים היו סוערים במיוחד בתחום מחלות המקנה. מעבר לשגרת העבודה המאפיינת עונה זו והכוללת תנובת חלב גבוהה, ריבוי המלטות, תפוסה גבוהה ביונקיות, שיפור בפוריות בעקבות ההתאוששות מהקיץ. עסוקים רופאי החקלאית גם באבחון מחלות מתפרצות, חיסון כנגדן והדרכת הרפתנים על דרכי ההתמודדות. התחלואה נמצאת בפריסה ארצית. אלח דם מדמם ברמת הגולן, כלבת בעמקים, פה וטלפיים במרכז וברוצלוזיס בדרום. אזור העמקים נמצא תחת מגפת כלבת מאז תחילת אוקטובר שנה זו. מדי מספר שנים מתרחש אירוע של עליה במקרים למשך פרקי זמן של מספר חודשים. האירוע השנה מיוחד בכמות המקרים ובמעורבותם של תנים בתחלואה ובהעברת המחלה. מתוך קרוב לשבעים מקרי כלבת השנה כ-50 אובחנו בחודשיים האחרונים. מחלת הכלבת היא מחלה נגיפית חשוכת מרפא, המועברת בעיקר בנשיכה. מעבירי המחלה העיקריים בארץ הם תנים, שועלים וכלבים משוטטים. נוכחות תנים ברפתות החלב נמצאת בעלייה מתמדת בעשרות השנים האחרונות.

תקופה מורכבת, צריך לחסן.
ד"ר קניגסוולד

**הרחקת יונים
ממרכזי מזון
ורפתות
הדברת זבובים
ומכרסמים ברפתות**

הרחקת יונים בשיטות
מתקדמות ביותר

הצלחה בטוחה

מספר רישיון הדברה 1042

היתרי הדברה של
המשרד לאיכות הסביבה

**ריסוס
נגד זבובים ברפתות
בכל הארץ בחומרים
מתקדמים ביותר**

גירוש יונים

עמית הדברות
קיבוץ בית השיטה 1080100
פקס 04-6537428
עמית המאירי 054-7070780
amitha911@gmail.com
amithadbarot.com

תזונת התנים מגוונת ופרט לנבלות הם אוכלים מזונות מן הצומח כמו פרות עסיסיים, ירקות, תערובות ואפילו תחמיץ. במהלך שהותם ברפת הם מסבים נזקים על ידי נשיכה של פרות לאחר ההמלטה וכן פרות שאינן נרתעות מהם. נוכחות תן גווע בלהקת תנים המבקרת ברפת או בדיר תגרום להכנסת המחלה אל הרפת והדיר. הפרות ועובדי הרפת נמצאים בסיכון להדבק במחלה.

חיסון יעיל

למחלת הכלבת חיסון יעיל ביותר. במהלך ההתפרצות המלצנו על חיסון עדדי הבקר באזורי הסיכון ובמקומות נגועים גם על חיסון הצאן. המלצנו לרפתנים לפנות לרופא המשפחה עם המלצה שלנו להתחסנות העובדים ברפת. יש לציין שחיסון וחיסון חוזר (בוסטר) עד שנה מאוחר יותר יביאו לנגודנים שיגנו על החיה או האדם המחוסן לשנים רבות. השירותים הווטרינריים שאף הם ממליצים על החיסון מבטיחים לקצר את תקופת ההסגר על עדרים מחוסנים בהם התפרצה המחלה. חוק הכלבת מאפשר לשירותים הווטרינריים להטיל הסגר של עד 6 חודשים, במשק מחוסן יוטל הסגר של 45 יום. הקלה זו מצטרפת לשורת היתרונות בחיסון העדרים. יתרונות נוספים הם מניעת חיסוני דחף בעייתיים לבני האדם, מחירו הנוח של החיסון והעובדה שמספיק חיסון בודד לספק הגנה של מספר חודשים ועד שנה.

אני מנצל כתבה זו לקרוא
לרפתנים ובוקרים בעיקר אלה
הנמצאים בטווח של 20 ק"מ
מהגבולות בצפון ובעוטף עזה
לחזור ולחסן את כל העדר

לסיכום נושא החיסון אמנה מחדש את יתרונותיו:

1. המחלה פה והיא קטלנית ב 100% מהמקרים אם לא מטפלים בנשך.
2. החיסון יעיל ביותר (89-100% יעילות).
3. מחיר נוח.
4. קיצור תקופת ההסגר על המשק. תקופה בה אין לשווק פרות ועגלים לגידול ועוד מגבלות.
5. מניעת חיסון דחף המלווה לעיתים בתופעות לואי קשות.
6. חיסון וחיסון חוזר יתנו הגנה ארוכת שנים לפרות ולבני אדם.
7. מניעה מסוימת של חרדות המלוות כיום כל אירוע נשיכה.

למרות כל אלה נראה שחלק מהעדרים מתמהמהים עם החיסון. קצב החיסונים במשקי החקלאית שבאזור הנגוע התגבר מאוד עם האבחון של המחלה ברפת חלב במושבה יוקנעם. לא כדאי לחכות לאסונות גדולים יותר.

מחלת הפה והטלפיים

בתחילת השנה הפתיעה מחלה קשה זו ופגעה קשה בעדר חלב
בניר יצחק. השנה הכתובת על הקיר – עדרים לא מחוסנים
בשטחי הרשות הפלסטינאית נפגעים. בחודש האחרון

בעיקר בעיזים ובכבשים. בצאן השפעתו קטנה על בריאות העדר אך עם חדירתו לעדרי הבקר לחלב יגרום להפלות בסוף ההיריון ולהמלטות מוקדמות. תופעות אלה הן קשות ומטרידות אך הנזק העיקרי של מחלה זו הוא התחלואה באדם שיכולה לנוע בין מחלה דמוית שפעת בעלת אופי מחזורי (דבר המתבטא גם בשמה העממי "קדחת מלטה") ועד פגיעות בלב, בפרקים במערכת הרבייה (עקרות) ואף למוות. בשנים האחרונות התרחש אירוע חמור ביותר של תחלואת עדר פרות חלב בקיבוץ רביבים. ההתפרצות גרמה לתחלואה בקרב עובדי הרפת וכן להשמדת חלב והמתה של מאות פרות. עיקר ההשמדה הייתה במבכירות ועגלות דבר שיפגע בעדר זה בשנים הקרובות. בתחילת חודש דצמבר אובחנה המחלה בשתי רפתות במושב גילת. בדיקת העדרים שבסיכון במושב העלתה כי המחלה נמצאת גם בפרה בודדת בעדר נוסף. תמונת המצב נכון לכתיבת שורות אלה היא שבעדר העיקרי שנפגע הושמדו כ-40 עגלות וחולבות שהן מעל 10% מנקבות העדר. בעדר שני הושמדו 6 פרות ובעדר שלישי פרה נוספת. בשני עדרים שכנים לא זוהתה המחלה.

המשקים ניזוקו גם מהשמדת חלב עקב נוכחות חיידקי ברוצלה עד להוצאת החולבות הנגועות מהעדר. מקור ההדבקה ברביבים בעבר ובגילת בימים אלה אינו ידוע. העדר העיקרי שנפגע ממנו עברה המחלה כנראה לעדרים השכנים הוא עדר סגור שלא הכניס בעלי חיים מהחוץ ב-5 השנים האחרונות. אין עדרי צאן בשכנות לעדר. עדרי הצאן של חברי המושב נמצאו בריאים וחופשיים מהמחלה. למשקים נתנו הנחיות איך להתמודד החשד לתחלואה בעדר ואיך לצמצם את האפשרות להמשך הדבקה בעדר.

מבצע רחב היקף

מושב גילת וקיבוץ רביבים נמצאים בשטח שבו החל מבצע רחב היקף של השירותים הווטרינריים לצמצום נזקים ושליטה במחלת הברוצלוזיס. במהלך מבצע זה החלו בחיסון נרחב של עדרי הצאן של הבדואים במרחבי הנגב עם התמקדות בעיר רהט ובישוב ביר הדאג'. מבצע השליטה סיפק מידע רב על היקף אוכלוסיית הצאן בנגב וכן על היקף הנגיעות בצאן. עד למבצע זה עיקר אבחוני המחלה בצאן היו בבדיקות שנתיות וכן בתחקירי תחלואה בבני אדם. לצערנו המבצע לא נמשך וקיים חשש לעלייה מחדש באירועי תחלואה באדם ובבעלי חיים אחרים כמו פרות החלב. אחת ממסקנות התחקיר של אירוע רביבים הייתה כי חיסון העדר כנגד מחלה אחרת הנגרמת מחיידק ממשפחת הברוצלה, חיסון המכונה "זן 19", שהיה בשימוש עד שנת 2013 סיפק הגנה טובה בפני תחלואה והדבקה בעדר. העדר ברביבים מחוסן כמעט שנתיים בתרכיב זה. בחודשים האחרונים לא זוהתה המחלה ברביבים וסביר שלהחזרת החיסון חלק בכך. השימוש בחיסון זה בגילת נשקל על ידי השירותים הווטרינריים. לזיהוי מוקדם של המחלה חשיבות גדולה בהקטנת נזקיה לבריאות הציבור ולבריאות העדר. סימן תחלואה עיקרי הוא הפלות בסוף ההיריון והמלטות מוקדמות. פרות ועגלות שהראו סימנים אלה יש להגיש בהקדם לרופא העדר. אבחון המחלה פשוט, מהיר ומדויק. מעבדת המכון הווטרינרי היא מהמעבדות החשובות בעולם לאבחון מחלת הברוצלוזיס. ברור שהתעלמות או חלילה הסתרת המחלה תגרום לנזק חמור הרבה יותר מאבחונה המוקדם. בכל מקרה על המשק לפעול בהתאם להוראות רופאי הלשכה. החקלאית מתחקרת בעצמה אירועים אלה ומנחה ספציפית את המשקים הנגועים בפעולות מניעה ובטיחות ביולוגית הייחודים לכל עדר. ▲

התבשרנו על שלושה עדרי צאן ועדר פרות לחלב באזור חברון בהם זוהה הנגיף. הנגיף דומה לזה שאובחן בניר יצחק. מדובר בזן נגיף המכוסה על ידי החיסון. במהלך השנה תקף מכיון צפון זן נגיף שאינו בתרכיב שבשימוש בארץ. זן זה מוגדר כזן אכזוטי. הכללתו בתרכיב הישראלי תאריך זמן וחיסוני השנה בוצעו עם התרכיב "המסורתי". למרות זאת נמצא בתחקירי התפרצויות בארץ ובעולם כי במצב בו העדר חוסן בסמיכות להתפרצות התרכיב למרות היותו שונה מזן הנגיף מסוגל לספק הגנה טובה. מחלה זו היא מחלת חורף ולכן העדרים צריכים להתחסן לקראת החורף. הלשכות הווטרינריות מתאמות את חיסוני העדרים לסוף השנה האזרחית. יש לשתף פעולה ולחסן את כול העדר בחיסון שנתי בתקופה זו. חשוב לדעת כי אין מניעה לחסן כלבת בסמוך לחיסוני הפה וטלפיים.

יש לשתף פעולה ולחסן את כול העדר בחיסון שנתי בתקופה זו. חשוב לדעת כי אין מניעה לחסן כלבת בסמוך לחיסוני הפה וטלפיים

היענות הרפתנים לחיסונים בכלל

מחלת הכלבת היא רק דוגמה למספר מחלות קשות, אם כי לא זואונוטית (מחלה המשותפת לאדם ולחי) ומסוכנות כל כך לאדם כמו הכלבת, להן קיים חיסון יעיל ובמחיר המצדיק שימוש, אך השימוש בחיסון אינו אופטימלי. החקלאית רואה בחיסון כנגד מחלת קטרת העור חיסון חיוני. קטרת העור היא מחלה נגיפית המועברת על ידי פרוקי רגליים מעופפים בעיקר וסימניה הם ירידה חדה בתנובת החלב, חום גבוה, פגיעות עור קשות ולעיתים מוות. החיסון הקיים יעיל, המחלה מדווחת מידי שנה באפריקה, בדרום אירופה ובמזרח הקרוב. באירוע פגעה המחלה קשה ביותר לאחרונה, בשנת 2013. באירוע זה עצירת התקדמות המחלה הושגה לאחר מספר חודשים בזכות חיסון אותו ייבאה החקלאית. לכול העוסקים בחקר המחלה ברור שווירוס קטרת העור נמצא בסביבתנו ושאלת ההתפרצות אינה אם? אלא מתי? ובכל זאת מאז הוסרה חובת החיסון כנגד המחלה ירדה הענות לחיסון ל-50% מהעדרים בארץ. לא ברורה לי השאננות במשקים רבים, חלקם אפילו בגבול עם רצועת עזה, סוריה ולבנון שמהם עלולה להיפתח הרעה הזו. יש לזכור כי השגת רמת חיסון טובה בעדר כנגד קטרת העור אורכת מעל 4 שבועות, תקופה בה תתכן תחלואה של מעל 10% מהעדר ותמותה של חלק ניכר מהחולות. אני מנצל כתבה זו לקרוא לרפתנים ובוקרים בעיקר אלה הנמצאים בטווח של 20 ק"מ מהגבולות בצפון ובעוטף עזה לחזור ולחסן את כל העדר.

מחלה זואונוטית חשובה שפגעה שוב ברפתות החלב – מחלת הברוצלוזיס

מחלה זו נגרמת בארץ מחיידק המכונה ברוצלה מליטנזיס. החיידק חבר במשפחה מכובדת של גורמי מחלה הנישאים על ידי מיני יונקים שונים. חיידק הברוצלה המקומי מתאכסן

